

Kdy odejít do předčasného důchodu?

O předčasný důchod můžeme zaznamenat vzrůstající zájem. Dřívější odchod do penze má ale jedno zásadní minus, a to je krácení její výše. Stačí rozdíl pár dní při podání žádosti a celkově vyplacená penze může být až o tisíce korun nižší, proto je vhodné předem dobře počítat.

Nejčastějšími důvody pro odchod do předčasné penze jsou únava z práce, ztráta zaměstnání těsně před nárokem na starobní důchod nebo péče o nemocné příbuzné či snaha pomoci dětem s péčí o vnoučata. Ať už se odchází z jakéhokoliv důvodu, jedno je jisté - přichází se o finanční prostředky. Čím dříve do předčasného důchodu nastoupí, tím více korun se trátí.

Platí zde různé podmínky a omezení:

- 1) pro nárok na předčasný starobní důchod je potřeba nejméně taková **dobu pojištění**, která je stanovena pro řádný starobní důchod (od roku 2019 činí **35 let**),
- 2) do předčasného důchodu lze odejít **nejdříve v 60-ti letech**.

Předčasný starobní důchod se krátí trvale a možnosti přivýdělku při jeho vyplácení jsou omezeny.

U předčasného důchodu se krátí **procentní výměra výpočtového základu**, která je jednou ze složek výpočtu důchodu. **Základní výměra** zůstává stejná jako u řádné penze. Předčasná penze se valorizuje stejně jako řádné důchody a platí pro ni i různá tzv. jednorázová vládní vylepšení dle platné právní úpravy. Základ však zůstává stejný. Průměrný starobní důchod dosáhl v prvním pololetí roku 2020 částku 14.427 Kč, předčasný jen částku 12.898 Kč.

Příklad:

Vezměme si muže, který má důchodový věk dosáhnout 1.4.2024. Do předčasného důchodu ale odejde už 1.4.2021, přesně tedy 1096 dní před řádným termínem. K tomuto datu získal celkem 41 let pojištění. Za každý rok pojištění činí sazba procentní výměry důchodu 1,5 % výpočtového základu, tedy 61,5 % ($41 \times 1,5 \%$). Jeho výpočtový základ je 20.536 Kč, což je běžná částka vypočítávaná českým důchodcům (mužům).

Za 1096 dnů se sazba procentní výměry důchodu snižuje o 15,9 % dle tabulky s výší krácení důchodu. Po snížení tedy sazba procentní výměry činí 45,6 % ($61,5 \% - 15,9 \%$). Procentní výměra důchodu je 9.364 Kč ($45,6 \%$ z 20.536 Kč). Základní výměra v roce 2020, stejná pro všechny důchody, je 3.550 Kč. Výše předčasného starobního důchodu je celkem 12.914 Kč.

Pozor! Pokud by muž odešel do předčasného důchodu jen o 17 dní později, tedy 18.4.2020, byl by na tom výrazně lépe. Odešel by totiž do penze o 1.079 dnů před dosažením důchodového věku, a to už se sazba procentní výměry důchodu snižuje jen o 14,4 % výpočtového základu. Procentní výměra důchodu by tak dosáhla částky 9.673 Kč a celkem by penze činila 13.223 Kč měsíčně.

Penzista, který pár dní vyčká, tak na tom bude o 309 Kč měsíčně lépe, což ročně představuje částku 3.708 Kč. A pokud bychom počítali, že muž stráví v důchodu 20 let, což je podle ČSSZ průměrná doba strávená v penzi u mužů, získá přes 74.000 Kč navíc.

Řádný starobní důchod v roce 2024 by byl cca 17.103 Kč.

Vyplatí se tedy před podáním žádosti o předčasný odchod do důchodu pečlivě spočítat dny. Penze se totiž krátí vždy každých 90 dnů ode dne přiznání důchodu do dosažení důchodového věku.

S ohledem na 90-ti denní úseky je vhodné poradit se s odborníky okresní správy sociálního zabezpečení, kde se také žádost o předčasný starobní důchod podává. Přiznání důchodu o několik dnů dříve může znamenat srážku za další započatý úsek.

Výraznější rozdíly v korunách jsou zřejmé při porovnávání výše příjmu v klasickém a předčasném důchodu, i když ten je o tři roky delší.

Příklad:

Muž pobírá od 1.4.2021 předčasný důchod ve výši 13.223 Kč. Za 23 let v důchodu (3 roky předčasné + 20 let řádných) dostane necelých 3.650.000 Kč (nepočítáno s valorizací a dalšími možnými úpravami).

V případě práce až do řádného důchodu a nástupu do penze o tři roky později, tj. k 1.4.2024, by měsíčně dostal důchod ve výši 17.103 Kč, což představuje příjem více než 4.100.000 Kč za 20 let strávených v důchodu. Rozdíl by tedy byl téměř 500.000 Kč.

U žen by byl rozdíl větší, neboť ženy stráví v důchodu podle sociální správy skoro 28 let. Pokud by tedy pobírala stejný průměrný předčasný důchod ve výši 13.223 Kč, tak by za 31 let strávených v penzi získala necelých 5.000.000 Kč. V případě řádného důchodu s měsíční částkou 17.103 Kč, by její důchod za 28 let činil více než 5.700.000 Kč. Rozdíl by tedy byl zhruba 700.000 Kč.

Výše krácení penze podle doby předčasnosti při výpočtovém základu 20.000 Kč

Důchod přiznán dříve	Krácení sazby procentní výměry důchodu	Krácení procentní výměry důchodu v Kč měsíčně
o 90 dní	0,9 %	180
o 180 dní	1,8 %	360
o 360 dní	3,6 %	720
o 720 dní	8,4 %	1.680
o 1080 dní	14,4 %	2.880
o 1096 dní	15,9 %	3.180
o 1440 dní	20,4 %	4.080
o 1800 dní	26,4 %	5.280

Při výplatě předčasného starobního důchodu **není možné standardně pracovat či podnikat**. Je možné si pouze přivydělat. Lze dělat takové činnosti, které nepodléhají odvodům na sociální či důchodové pojištění. Jsou to:

- **Dohoda o pracovní činnosti** - zaměstnání malého rozsahu, kde příjem nedosahuje 3.000 Kč měsíčně,
- **Dohoda o provedení práce** - výše příjmu v měsíci nepřesahuje částku 10.000 Kč,
- **Podnikání s nízkým ziskem** - výkon samostatné výdělečné činnosti v rozsahu, který nezaloží v daném kalendářním roce účast na pojištění, v roce 2021 činí rozhodná částka 85.058 Kč za rok, osoba v předčasném důchodu je osoba s činností vedlejší, zaplatí pouze zdravotní pojištění, neplatí sociální pojištění ani daň, ta je nulová,
- **Příležitostná činnost** - s příjmem do 30.000 Kč za rok (jednorázové činnosti a služby, na které osoba nemá živnostenské oprávnění, pracovní smlouvu, či dohodu o práci, např. příležitostný prodej výrobků vlastní výroby nebo prodej výpěstků ze zahrádky),
- **Pronájmy** - bez omezení.

Omezení v možnostech přivýdělku platí jen do dosažení důchodového věku. Pak už se na příjemce předčasného starobního důchodu vztahují stejná pravidla jako na řádného starobního důchodce. To znamená, že může vykonávat výdělečnou činnost zakládající účast na pojištění, podnikat či pracovat, a to v pracovním poměru na dobu určitou i neurčitou. Za 360 dní práce v řádném důchodu může penzista požádat o zvýšení důchodu, které činí 0,4 % výpočtového základu. Důchod je také valorizován.

Zdroj: webové stránky ČSSZ a veřejné zdroje

Bc. Alena Šimáčková, odborná referentka ESO OSŽ-ústředí
JUDr. Petr Večeř, vedoucí ESO OSŽ-ústředí